

Pla d'Acció Tutorial (PAT) del Grau de Química de la Universitat de Barcelona

Aprovat pel Consell d'estudis de Química el 14 de novembre de 2010; primera revisió aprovada el 31 de maig de 2018; segona revisió aprovada el 2 de febrer de 2021

1. Context

L'aposta que en seu moment va fer la UB per un model d'orientació de l'alumnat complementari al seu procés de formació ha donat lloc, entre altres coses, al desenvolupament dels Plans d'Acció Tutorial. Els ensenyaments existents a la Facultat de Química en aquell moment (Química i Enginyeria Química) varen formalitzar el seu PAT el 1996, pla que continua vigent i que ha significat una millora indiscutible en la formació global del nostre alumnat. Els canvis que han tingut lloc els darrers anys en la realitat universitària, particularment l'entrada en l'espai europeu d'educació superior (EEES), han propiciat el desenvolupament d'aquest nou text per a adaptar el PAT existent a les noves necessitats.

Des de l'entrada en funcionament del primer PAT s'han produït una sèrie de canvis que han afectat al perfil del nostre alumnat. En primer lloc, les reformes constants en l'ensenyament secundari han propiciat una gran diversitat de nivells en els alumnes que accedeixen als nostres estudis. Si a aquest fet se li suma la baixada demogràfica i el manteniment del nombre de places d'entrada, el resultat final és que a les nostres aules els primers cursos conviuen alumnes amb nivells acadèmics molt diferents. A més d'aquests fets, s'ha observant també un canvi en la tipologia de l'alumnat: any rere any s'incrementa el nombre d'estudiants que compaginen els seus estudis amb alguna activitat laboral, fet que implica una menor dedicació als estudis i que es tradueix en itineraris curriculars cada cop més llargs.

L'observació d'aquestes característiques propicia la necessitat de proporcionar al nostre alumnat una orientació i seguiment personalitzat, que l'ajudi tant en la seva transició d'entrada a la universitat com en la de sortida al món laboral, alhora que optimitzi la seva formació acadèmica i personal.

2. Objectius del PAT

L'objectiu general d'aquest PAT és el que defineix la mateixa UB als seus estatuts: impulsar i estimular el ple desenvolupament personal, acadèmic i social dels estudiants com a part integrant de la seva formació com a professionals i/o investigadors.

Per tal d'assolir aquesta fita i tenint present les característiques del nostre ensenyament, els objectius més específics que persegueix aquest pla són:

- Ajudar als alumnes de nous ingressos a resoldre els problemes que origina la seva transició des de l'ensenyament secundari, proporcionant-los la informació i les estratègies necessàries per a superar-la de la millor forma possible.
- Orientar els estudiants per tal que planifiquin els seus estudis de la manera més adequada, tenint en compte la seva dedicació i inquietuds.
- Proporcionar als alumnes tota la informació necessària respecte a l'ensenyament, la Facultat i els serveis de què disposa la UB per tal d'ajudar-los en la seva trajectòria universitària.

3. Organització i estructura

L'estructura del PAT de Química està basada en les següents figures:

Coordinador del PAT: nomenat pel Consell d'estudis i que treballa en estreta col·laboració amb el Cap d'Estudis de l'ensenyament. Les funcions del Coordinador es poden resumir en:

- Dissenyar el PAT de l'ensenyament i encarregar-se de la seva gestió.
- Proposar el nomenament de nous tutors.
- Assignar el tutor a cada alumne en el moment de formalitzar la primera matrícula i vetllar per a que el nombre d'alumnes assignats a un tutor no es desviï significativament del que preveu la normativa vigent.
- Proporcionar als tutors els recursos per a que desenvolupin les seves funcions.
- Avaluat el PAT a partir de la informació proporcionada pels tutors i els estudiants.
- Informar al Consell d'Estudis sobre el funcionament del PAT.
- Fer d'enllaç entre el PAT i les altres instàncies de l'ensenyament, de la Facultat i de la UB.
- Col·laborar amb el SAE en el desenvolupament d'activitats del PAT.

Tutor d'ensenyament: és el professor que es fa càrrec de la tutorització d'un alumne des de l'inici dels seus estudis fins que acaba el grau. El tutor ha de ser un professor de l'ensenyament amb coneixement del pla d'estudis vigent, motivat pels aspectes pedagògics i amb possibilitat de dedicar el temps necessari a la relació personal amb els seus alumnes. Les funcions del tutor d'ensenyament es poden resumir en:

- Ajudar l'alumne en la seva formació acadèmica, proporcionant-li la informació i els recursos que el puguin ajudar a incrementar el seu rendiment acadèmic.
- Orientar-lo durant el seu pas per la universitat i aconsellar-lo a l'hora d'establir el seu itinerari curricular.
- Informar-lo dels recursos que la Facultat o la UB posen al seu abast per tal d'ajudar-lo durant la seva etapa acadèmica o en la seva inserció laboral.
- Col·laborar amb el/la tutor/a d'inclusió i la coordinació del PAT en la detecció d'estudiants que puguin tenir unes necessitats especials per motius de salut, familiars o socials i no hagin estat diagnosticats per cap organisme oficial.

Tutor de mobilitat: és el professor encarregat d'aconsellar els alumnes que fan part dels seus estudis amb un programa de mobilitat, ja sigui Erasmus, Sicue o altres programes en universitats no europees. Els estudiants de la facultat que marxen fora requereixen unes atencions especials, tant durant el temps anterior a la seva marxa com durant la pròpia estada fora. Els tutors de mobilitat han de ser coneixedors de les característiques de les diferents universitats d'acollida i dels seus plans d'estudi, han d'aconsellar respecte les potencials assignatures a cursar i han d'establir la corresponent taula d'equivalències.

D'altra banda, els alumnes estrangers o d'altres universitats de l'estat que arriben al nostre centre també necessiten un professor que els orienti, particularment els primers dies de la seva estada. En aquest cas, el tutor de mobilitat ha de valorar l'adequació de la taula d'equivalències que porta l'alumne i l'ha de dirigir a la persona de l'oficina Erasmus/Sicue que s'encarregarà dels tràmits acadèmics.

Aquests tutors treballen en coordinació amb el Responsable de Relacions Internacionals del centre i el Cap d'Estudis i la seva acció és complementària a la del tutor d'ensenyament.

Tutor de conveni: la Facultat de Química disposa d'uns professors encarregats de tutoritzar els alumnes que fan una estada de pràctiques en empresa amb un conveni de cooperació educativa. Els estudiants del Grau de Química poden fer pràctiques en una empresa a càrrec de crèdits optatius o també com a activitat extracurricular; el tutor d'ensenyament és el que aconsella la millor opció en cada cas. En redactar el projecte educatiu l'oficina assigna a cada estudiant un tutor de conveni, en funció de l'empresa on es fa l'estada. Els tutors de conveni són professors del centre coneixedors de les empreses amb les que la facultat té convenis, informen a l'alumne sobre les diferents possibilitats, es posen en contacte amb l'empresa i vigilen que l'estada es desenvolupi de forma correcta per ambdues parts. En acabar l'estada, els tutors recullen l'informe elaborat per l'alumne, el valoren i n'informen al coordinador de Pràctiques Externes en el cas de les pràctiques curriculars o al Cap d'Estudis en les no curriculars, per tal de ser considerades al Suplement del títol, si s'escau.

En aquest moment, la Facultat de Química imparteix tres graus: Grau de Química, Grau d'Enginyeria Química i Grau d'Enginyeria de Materials. Els tutors d'ensenyament i mobilitat són propis de cada grau, mentre que els tutors de conveni són compartits pels tres graus, atès que la majoria de les empreses poden incorporar estudiants de qualsevol dels graus.

Tutor/a d'inclusió: Nomenat/da pel Degà de la Facultat d'entre el professorat de la Facultat, aquesta figura transversal als ensenyaments es fa càrrec de les accions d'acompanyament de l'alumnat amb necessitats d'aprenentatge i avaluació especials, des de l'inici dels seus estudis fins a la seva participació en les accions d'ocupabilitat de la Facultat en la fase terminal del Grau. El/La tutor/a d'inclusió fa una acció complementària a la del/de la tutor/a acadèmic/a i les seves funcions es poden resumir en:

- Donar suport a caps d'estudis, coordinadors de PAT, tutors, coordinador d'ocupabilitat i al professorat en general en els casos d'estudiants NERE (Necessitats Especials de Reforç Educatiu).
- Informar a l'alumnat dels recursos que el Programa d'inclusió de la Facultat i la UB posen al seu abast per tal d'ajudar-lo durant la seva etapa acadèmica o en la seva inserció laboral.
- Acompanyar l'alumne en la seva formació acadèmica, adaptant els recursos d'aprenentatge i avaluació a la seva situació concreta, consensuant-los amb els professors implicats.
- Detectar, amb la col·laboració de tutors i professorat en general, l'estudiant que pugui tenir unes necessitats especials per motius de salut, familiars o socials i que no hagi estat diagnosticat per cap organisme oficial, per tal de decidir si cal derivar l'estudiant al SAE o a altres serveis de suport de la UB, o prendre altre tipus de mesures.

Mentors: els mentors són estudiants del Grau de Química que ja han superat el primer curs i que, de forma voluntària, ajuden els estudiants de nova entrada en la seva adaptació a la facultat. A principis de setembre el Coordinador del PAT distribueix 4-5 estudiants nous a cada mentor, de tal manera que tots els estudiants comparteixen el mateix tutor i el mateix mentor. La funció del mentor és complementària a la del tutor: dóna informació sobre el web del centre i de la UB, ajuda en la configuració del correu electrònic i Campus Virtual, explica el funcionament de la biblioteca, El mentor incideix en tots aquells aspectes no estrictament acadèmics, però que poden significar una preocupació afegida durant els primers dies de curs.

3.1. Selecció, nomenament i cessament de tutors

La selecció dels tutors entre els professors de l'ensenyament és responsabilitat del Coordinador del PAT qui, d'acord amb el Cap d'estudis, ho demana als professors que millor semblen adaptar-se al perfil necessari.

Els tutors són nomenats pel Consell d'Estudis de l'ensenyament a proposta del Coordinador del PAT. El nomenament es comunica als interessats i a les autoritats acadèmiques pertinents.

Un tutor cessa en les seves funcions:

- a petició pròpia, mitjançant un escrit dirigit al Coordinador del PAT,
- per decisió del Consell d'Estudis en no desenvolupar correctament la seva tasca. En aquest cas pot ser a proposta del Coordinador del PAT o del 50% dels membres del Consell. El cessament es comunicarà a l'interessat amb un escrit raonat i es notificarà a les autoritats pertinents.

Eventualment, es pot produir un canvi de tutor en cas que l'estudiant o el propi tutor així ho demanin. En aquest cas, el Coordinador del PAT farà la corresponent reassignació i n'informarà al Consell d'Estudis.

4. Activitats del PAT

Encara que cada tutor pot programar les activitats que consideri convenientes, n'hi ha una sèrie que són obligades i característiques d'aquest PAT:

- Jornada de portes obertes

La jornada té lloc el mes de març/abril i està destinada als estudiants de batxillerat que tenen interès per algun dels graus del centre. Durant la sessió el Degà i els caps d'estudis presenten la facultat i informen de les principals característiques dels tres graus; en acabar es fa una visita guiada per diferents àrees significatives de la facultat. La jornada pot comptar amb la col·laboració de graduats d'algun dels graus.

- Jornada d'acollida

La jornada té lloc el mes de juliol per a l'alumnat de nou ingrés. El Cap d'estudis i la Cap de secretaria proporcionen a aquests estudiants informació general sobre l'ensenyament, la facultat, el funcionament del PAT i el procés de matriculació.

- Jornada de benvinguda

La jornada té lloc el primer dia del curs. El Cap d'estudis dona la benvinguda als nous estudiants del grau; atès que la gran majoria estan matriculats des del mes de juliol, aquest dia ja se'ls informa de qui és el seu tutor i el seu mentor. Per facilitar la primera reunió grupal, tots els estudiants d'un tutor estan matriculats en el mateix grup acadèmic.

- Primera reunió grupal

La primera reunió entre un tutor i els estudiants de nova entrada té lloc durant el mes de setembre. Durant aquesta primera reunió el tutor recull la informació que considera rellevant dels seus nous alumnes (personal, nota d'accés, motivació, tipus de dedicació,...) i els

proporciona la informació d'aplicació més immediata. En particular, cal que el tutor informi de la dedicació que requereixen els estudis que han iniciat i que els expliqui els aspectes de la Normativa de Permanència que els poden afectar aquest primer any.

- Reunions a mitjans de semestre

A mitjans de cada semestre acadèmic (novembre, abril, aproximadament) cada tutor convoca als seus alumnes per a fer un seguiment dels seus resultats acadèmics, conèixer les seves inquietuds o solucionar els seus dubtes. Cada tutor pot escollir si aquesta reunió és grupal o individual, encara que en la gran majoria dels casos les trobades són individuals.

- Reunions de prematrícula

Per tal de racionalitzar la matrícula, en acabar cada semestre els estudiants es reuneixen amb el seu tutor per fer una valoració dels resultats assolits el semestre anterior i preparar la millor opció de matrícula pel semestre següent. Aquest tipus de reunions són sempre individuals.

Quan els alumnes s'apropen al tram final dels seus estudis, el tutor els va proporcionant informació que pot ser del seu interès en aquest moment, com poden ser els programes de mobilitat, la possibilitat de fer pràctiques externes o activitats organitzades pel SAE. Atès que la durada dels estudis sol ser diferent per a cada estudiant, aquesta informació es proporciona en reunions individuals.

A part d'aquestes trobades programades, el tutor pot convocar els seus estudiants quan ho consideri convenient i ells poden acudir al seu tutor en qualsevol moment. Amb el desenvolupament del correu electrònic o del Campus Virtual s'ha introduït un altre element de contacte en l'acció tutorial; l'experiència demostra que aquests sistemes són els més utilitzats per divulgar informació per part del tutor o per resoldre dubtes senzills per part de l'estudiant.

5. Formació de tutors

La formació del professorat tutor d'ensenyament es fa essencialment a partir dels cursos específics organitzats per l'ICE. L'Espai del Tutor al Campus Virtual és molt útil en aquest aspecte ja que proporciona una difusió immediata de les activitats organitzades per l'ICE.

Pel que fa als tutors de mobilitat i de conveni, la seva formació es fa essencialment a través de reunions amb altres tutors experimentats, amb el Coordinador del PAT i amb el Responsable de Relacions Internacionals, en el cas dels de mobilitat.

6. Seguiment i avaluació del PAT

El seguiment diari del l'acció tutorial correspon al Coordinador del PAT. Per tal de facilitar la recollida d'informació, el coordinador elabora sengles enquestes dirigides als tutors i als estudiants i on es tracten aspectes com el grau d'assistència a les tutories, l'actitud dels alumnes durant les reunions, la dedicació dels tutors o la utilitat de la informació rebuda. Amb el recull d'aquestes dades i els suggeriments o propostes de millora que proporcionen tant tutors com alumnes, el Coordinador del PAT elabora un informe anual adreçat al Consell d'Estudis que és qui l'aprova, si s'escau, i decideix les modificacions a realitzar. A part d'aquest seguiment durant els estudis, tots els estudiants fan una valoració global del seu tutor en el moment en què tanquen l'expedient acadèmic.